



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το λογοτεχνικό βιβλίο στην εκπαιδευτική πράξη

Εξ αποστάσεως ενημερωτική συνάντηση και εργαστήριο
για τους/τις Συμβούλους Εκπαίδευσης Δασκάλων και
Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Απρίλιος 2025



Δρ Αθανάσιος Γιαννίκας
Σύμβουλος Α' ΙΕΠ

Η αξία της ανάγνωσης λογοτεχνικών βιβλίων για την εκπαίδευση είναι αδιαμφισβήτητη, όπως διαφαίνεται από τη διαχρονική της παρουσία στην πλειονότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων και Προγραμμάτων Σπουδών διεθνώς.

Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί την καταλληλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα για την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας.

Η προσέγγιση γίνεται πρωτίστως μέσω ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων στα οποία οι χαρακτήρες, η πλοκή, ο χώρος, ο χρόνος και η λογοτεχνικότητα εξάπτουν τη φαντασία και προκαλούν το ενδιαφέρον των μικρών αναγνωστών/στριών εξοικειώνοντάς τους/τες συγχρόνως με το λογοτεχνικό βιβλίο και τις κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες τις οποίες μοιράζεται με τον/την αναγνώστη/στρια.



Προτείνεται η ανάγνωση στο σχολείο να συνοδεύεται από συζήτηση, εμβάθυνση στα νοήματα του έργου, δραστηριότητες επέκτασης, δραματοποίηση, τεχνικές δημιουργικής γραφής και, γενικότερα, δράσεις τις οποίες συναποφασίζει η ολομέλεια της τάξης με καθοδηγητή τον/την εκπαιδευτικό.

Παράλληλα οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να διαβάζουν μόνοι/ες το βιβλίο τους στο σπίτι, με στόχο τόσο την απόκτηση αυτονομίας στην ανάγνωση, επάρκειας ως αναγνωστών/στριών όσο και τη διαμόρφωση της προσωπικής τους άποψης.

**ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ,
2022**



Η συνάντηση των μαθητών/τριών με λογοτεχνικά έργα κινητοποιεί τη φαντασία τους που συνυφαίνεται με τη διανοητική και συναισθηματική τους ολοκλήρωση **και συμβάλλει στην ανάπτυξη κριτικής στάσης.**

Συνεπώς, η λογοτεχνία επιτρέπει στον άνθρωπο να αντιληφθεί τη ζωή στην πολλαπλότητά της.

Ο λογοτεχνικός λόγος συμπυκνώνει και ταυτοχρόνως αναπλάθει το ανθρώπινο βίωμα.



Η αισθητική ανάγνωση ενισχύεται, καθώς οι μαθητές/τριες, αναγνώστες/στριες **εκλαμβάνουν το λογοτεχνικό κείμενο ως ενότητα μορφής και περιεχομένου**, επηρεαζόμενοι/-ες και από προηγούμενες αναγνωστικές εμπειρίες.

Η Πρόσληψη υλοποιείται μέσω της Κειμενικής ολότητας που εδράζεται κυρίως στις αρχές της μορφολογικής Ψυχολογίας.

Ο αναγνώστης για να συμπληρώσει, ενδεχομένως τα κενά κατανόησης του κειμένου αντλεί πληροφορίες αποθηκευμένες στη μνήμη του, χρησιμοποιεί την κατακτημένη γνώση και, παράλληλα, «ενσωματώνει» σ' αυτήν πληροφορίες από το κείμενο.



Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι ο αναγνώστης “δομεί” το προσωπικό του νόημα σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου»...

Η πρόσληψη του λογοτεχνικού έργου, συνολικά, στο σύγχρονο σχολείο υπηρετεί την κριτική θεώρηση στάσεων και συμπεριφορών, την ολόπλευρη καλλιέργεια, την κατανόηση και αποδοχή του άλλου, τη χειραφέτηση της σκέψης και την ενδυνάμωση της διάθεσης για προσωπική έκφραση.



Αν θέλουμε όμως να καλλιεργήσουμε τη φιλιαναγνωσία, θα πρέπει να μεταβούμε από το ένα κείμενο στα πολλά, από τα κείμενα στο βιβλίο, από τη λογοτεχνία μας στη λογοτεχνία των άλλων, από τον πολιτισμό μας στον πολιτισμό των άλλων και, εντέλει, από αναγνώστες της ιστορίας των άλλων να γίνουμε αναγνώστες και γνώστες του εαυτού μας.

Η αναγνωστική διαδικασία καθίσταται πνευματική, αυτοσυνειδησιακή, αυτογνωσιακή και ψυχαγωγική εμπειρία.

Γιατί ολόκληρο λογοτεχνικό έργο;

Η αποσπασματικότητα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας:

- α) είναι ανεπίτρεπτη παρέμβαση πάνω στο λογοτεχνικό έργο, πράξη αδιανόητη για άλλες μορφές τέχνης.
- β) κατατάσσει αυθαίρετα τα έργα σε 'θεματικές' ενότητες, προκρίνοντας τη θεματολογία, δηλαδή το περιεχόμενο, εις βάρος άλλων παραμέτρων.
- γ) καλλιεργεί, μάλλον, την επιφανειακή προσέγγιση και δημιουργεί, ενδεχομένως, παρανοήσεις για το έργο,
- δ) δεν αναδεικνύει, συνήθως, ολιστικά το ιδεολογικό σύμπαν του δημιουργού και
- στ) καθιστά επίπλαστη τη σχέση του/της μαθητή/τριας με τη λογοτεχνία και

Καταργεί την αναγνωστική απόλαυση.

Ήταν αδήριτη ανάγκη λοιπόν το λογοτεχνικό βιβλίο να εισέλθει με μεθοδικό τρόπο στο ελληνικό σχολείο, στην εκπαιδευτική πράξη.

Συνεπώς:

Να επικοινωνήσει ο μαθητής και η μαθήτρια με το κείμενο με όρους πιο επαρκείς και ουσιαστικούς.

Να απολαμβάνει ο μαθητής/η μαθήτρια την ανάγνωση στο σχολείο, ώστε να συνεχίσει το ταξίδι του/της στον κόσμο της λογοτεχνίας και έξω από την τάξη.

Να νιώσει ο μαθητής/η μαθήτρια ότι έχει δικαίωμα στην προσωπική του/της ανάγνωση.

Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής/η μαθήτρια ότι έχει σημαντική αξία η δική του/της ανάγνωση.



Ο μαθητής-αναγνώστης δεν αποδέχεται πλέον το ένα και μοναδικό νόημα, αλλά μεταβάλλεται σε υποκείμενο που συμβάλλει στη συγκρότησή του.

Ανοίγει κουβέντα/συνομιλεί ελεύθερα με το κείμενο.

Η εξοικείωση αυτή του μαθητή και της μαθήτριας με τη μελέτη ολοκληρωμένων έργων λογοτεχνίας, ευνοούν την **αναγνωστική αυτοδυναμία και απόλαυση**, μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον του/της να γίνει «δια βίου» αναγνώστης.



Ζώντας για αρκετό χρονικό διάστημα με το ολοκληρωμένο έργο ο μαθητής/η μαθήτρια, το παρακολουθεί να γεννιέται, να εξελίσσεται, να ολοκληρώνεται.

Το σχολιάζει, το συζητά, το συνδέει με τον κοινωνικό του περίγυρο, προσπαθεί να το ερμηνεύσει με τη βοήθεια των συμμαθητών και του/της εκπαιδευτικού και με μεθοδολογικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσει αργότερα μόνος του/της σε άλλα κείμενα.



Συνεπώς, οραματιζόμαστε και να σχεδιάζουμε, σημαίνει ότι επιζητούμε να απελευθερωνόμαστε από παρωχημένα δόγματα και να προωθούμε έναν σύγχρονο γραμματισμό που να συμβάλλει στη δημιουργία σκεπτόμενων, ελεύθερων και ευτυχισμένων ανθρώπων.

Ένα, ίσως, μικρό βήμα στην εκπαιδευτική πράξη, ωστόσο ένα τεράστιο άλμα για την κοινωνία, την παιδεία και τον πολιτισμό μας...

Σας ευχαριστώ για την προσοχή και τη συμμετοχή σας!

